

Velfærdsminister Karen Jespersen
og direktør Jørgen Søndergaard ved
SFI's jubilæumsreception

SOCIAL FORSKNING

SFI INDSTIFTER JUBILÆUMSFOND

FOKUS PÅ HANDICAP

STORE KONSEKVENSER AT BLIVE SAT PÅ GADEN

NYT FRA SFI
JUNI 2008:2

SFI DET NATIONALE
FORSKNINGSCENTER
FOR VELFÆRD

Social Forskning udgives af SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd for at orientere om resultaterne af centerets arbejde

REDAKTION: Ove Karlsson (ansvarshavende)

Lisbeth Pedersen

Ulla Haahr

Henvendelser bedes rettet til Ove Karlsson,

email ok@sfi.dk

ABONNEMENT: Social Forskning er gratis og udkommer med fire ordinære numre om året. Abonnement på de ordinære numre kan tegnes ved henvendelse til instituttet eller på www.sfi.dk. Bladet kan frit kopieres.

Elektronisk abonnement kan tegnes på www.sfi.dk

GRAFISK DESIGN: Hedda Bank mdd

FOTOS: Forside og side 3: Ole Bo Jensen,

side 13: Christian Fester.

Scanpix: side 5: Martin Ballund, side 6: Maria Hede-

gaard, side 9: Bøge Walther, side 10: Kim Hougaard,

side 15: Ernst van Norde, side 17: Lars Bahl

OPLAG: 4.800

ISSN-nr. 0903-7535

TRYK: Schultz Grafisk

SFI DET NATIONALE
FORSKNINGSCENTER
FOR VELFÆRD

Herluf Trolles Gade 11

DK-1052 København K

Telefon 33 48 08 00

Fax 33 48 08 33

sfi@sfi.dk

www.sfi.dk

INDHOLD

3 I FOKUS

SFI indstifter jubilæumsfond

4 FØDELSDAGSØNSKER TIL SFI

Fra formanden for Børne- og Kulturchefforeningen, Per B. Christensen.

5 INDSATS I ALMENE BOLIGOMRÅDER GIVER RESULTAT

Fysisk renovering og huslejenedsættelser i almene boligområder har gjort beboerne mere tilfredse.

6 KOMMUNERNE FØLGER BEDRE OP PÅ SYGEDAGPENGE SAGER

Kommunerne holder langt flere opfølgningssamtaler med de langvarigt sygemeldte end tidligere. Samtalerne får også oftere de sygemeldte tilbage i job end tidligere.

8 FOKUS PÅ HANDICAPPEDE

Handicappede har stor arbejdsglæde, og flere vil gerne i job. Dansk socialpolitik princip med, at handicappede skal behandles som almindelige mennesker fungerer godt, men der er brug for mere viden om handicap, køn og etnicitet.

10 HANDICAPPEDES MULIGHEDER I SAMFUNDET

Formand for Danske Handicaporganisationer, Stig Langvad om handicappolitik, ligebehandling og menneskerettigheder.

12 STORE KONSEKVENSER AT BLIVE SAT PÅ GADEN

Rod i pengesager, lav indtægt og stor gæld er årsag til at lejere bliver sat ud af deres bolig. Overraskende mange børnefamilier er blandt de udsatte, og det har store sociale og menneskelige konsekvenser.

14 VELUDFØRT KOGNITIV ADFÆRDSTERAPI HALVERER KRIMINELLES TILBAGEFALD

Kognitiv adfærdsterapi kan hindre kriminelle i at fortsætte deres kriminelle løbebane. Det er især vigtigt, at programmerne gennemføres stringent og af veluddannede personale.

16 VELFUNGERENDE PENSIONSSYSTEM MED HULLER

Det danske pensionssystem er generelt velfungerende. Men der er stadig enkelte grupper, der ikke indbetaler nok til deres pension. De kan se frem til en alvorlig nedgang i levestandard, når de skal pensioneres.

17 LIVET EFTER EN ULYKKE

SFI har undersøgt hvordan, arbejdsliv, indkomst og helbred har udviklet sig for mennesker der er kommet til skade.

I FOKUS

ET FESTLIGT JUBILÆUM I STRÅLENDE SOLSKIN

I år bliver SFI 50 år – og den officielle markering af jubilæum fandt sted fredag den 30. maj, hvor huset havde officiel reception for ansatte, forskerkolleger, embedsmænd, ministre og repræsentanter fra interesseorganisationerne.

Rammen for arrangementet var SFI's indre gård, der var pyntet festligt op i dagens anledning. Og vejret var perfekt. Ud over taler fra velfærdsminister Karen Jespersen og bestyrelsesformand Palle Simonsen var der fællessang under kyndig vejledning.

SFI INDSTIFTER JUBILÆUMSFOND

Dagen vil også fremover blive husket: Direktør Jørgen Søndergaard præsenterede nemlig SFI's Jubilæumsfond, som hvert år skal uddele en pris til en person, der har gjort en særlig indsats indenfor velfærdsforskning.

"Vi synes, det er på tide at synliggøre vores arbejdsfelt. Når man ser på, hvad der bliver uddelt af priser indenfor sundhedsområdet, så er der behov for at markere vores område, for det er lige så vigtigt for samfundet," siger Jørgen Søndergaard til Social Forskning.

Jørgen Søndergaard vil meget gerne understrege, at SFI's Jubilæumspris kan gå til både forskere, formidlere eller praktikere.

"Ny viden er vigtig, men det er lige så vigtigt at få resultaterne formidlet videre, lige som det er lige så vigtigt at tage den nye viden i anvendelse," siger han.

Han vil gerne have personificeret nogle af dem, der gør det her. Ikke mindst på de bestræbelser der er i både forskning og den politiske verden for at arbejde mere med evidens.

PER B. CHRISTENSEN

Formand for Børne- og Kulturchefforeningen

FØDSELSDAGSØNSKER TIL SFI

Hjertelig tillykke med 50 års jubilæet og med fornem velfærdsforskning gennem 50 år.

Som kommunale chefer vil vi gerne rose SFI for at være gode til at formidle i forhold til praksisfeltet – ikke mindst gennem "Social Forskning", som er en fornøjelse at læse. Altid vedkommende og spændende artikler af en længde og i et sprog, der er tilpasset kommunale praktikere uden for megen tid.

I Kommunerne står vi over for nye udfordringer, idet den offentlige sektor er under forandring. Det indebærer, at der også i de kommende år er stort behov for et udviklende SFI.

Kommunal- og kvalitetsreformen stiller forventninger til, at kvaliteten i de kommunale ydelser bliver bedre. Herudover har kommunerne fået en række nye opgaver ikke mindst på handicap- og sundhedsområdet. Det fordrer, at kommunerne tilføres og er opdaterede omkring ny viden.

Kommunerne skal også blive bedre til sundhedsfremme for børn. Det kræver viden om, hvordan man arbejder konkret med sundhedsfremme og forebyggelse. En sådan konkret og opdateret viden findes ikke i tilstrækkelig omfang i dag.

På børne- og ungeområdet stilles kommunerne med anbringelsesreformen over for skærpede krav om dokumentation. Samtidig indebærer kommunalreformen, at kommunerne har overtaget nogle af amternes opgaver. Dette stiller krav om yderligere faglighed, specialisering og viden om hvilke metoder der dur og ikke dur i forhold til sårbare børn og unge.

Evalueringsområdet arbejder med pædagogiske læreplaner på dagtilbudsområdet peger på, at de institutioner, der har mange tosprogede og sårbare børn, og som for alvor har brug for pædagogiske læreplaner, er kommet dårligst fra start. Her mangler kommunerne forskningsbaseret viden om, hvad der har betydning og virker i forhold til tosprogede og sårbare børn.

På skoleområdet skal vi udvikle pædagogiske metoder, så vi kan give et bedre uddannelses tilbud til de 20 procent af eleverne, der ikke kan gennemføre en ungdomsuddannelse efter folkeskolen. Vi ved, at nogle unge har brug for tilbud præget af tydelighed, mere praksis og systematik. Men når vi kommer ned under overskrifterne kniber det med viden.

Alt dette kræver solid forskning, så fremtidens velfærdsudvikling bygger på evidens. I dag er der rigtig mange ting vi mangler viden om.

Derfor vil jeg tillade mig at komme med 3 ønsker til SFI:

- Mere forskning i kommunale velfærdsområder. SFI bør prioritere dette område og kommuner og stat bør afsætte flere midler til forskning og udvikling.
- Sommerkurser som i de angelsaksiske lande, hvor eksperter fra f.eks. SFI, AKF og DPU i en uge stiller deres viden til rådighed for kommunale ledere og praktikere samt
- Større samspil og samarbejde mellem SFI, uddannelsesinstitutioner og praksis, så den viden, der genereres gennem forskningsprojekter hurtigt kommer uddannelsesinstitutioner og kommunerne til gode.

Jeg er sikker på, at SFI som en dynamisk forskningsinstitution i videst muligt omfang vil imødekomme disse ønsker. Held og lykke med de næste 50 år.

MADS MEIER JÆGER

Seniorforsker, ph.d., cand.scient.soc.

Email: mads@sfi.dk

INDSATS I ALMENE BOLIG- OMRÅDER GIVER RESULTAT

Fysisk renovering og huslejenedsættelser i almene boligområder har gjort beboerne mere tilfredse. De mener, at deres boligområde er blevet mere attraktivt, de er mindre tilbøjelige til at ville flytte og de deltager oftere i sociale arrangementer i deres boligområde.

SFI har undersøgt effekten af Omprioriteringsloven 2000, der havde til hensigt at gøre almene boligområder mere attraktive og øge beboertilfredsheden. Loven gjorde det muligt for almene boligområder med særlige økonomiske og sociale problemer at opnå økonomisk støtte til to typer indsatser: fysisk renovering og nedsættelse af huslejen.

SFI's effektevaluering bygger på to spørgeskemaundersøgelser med beboere i 10 udvalgte almene boligområder. Beboerne blev interviewet både før og efter indsatserne gennem Omprioriteringsloven. Fordi der er forskelle på tværs af de 10 boligområder med hensyn til omfanget af de to typer indsatser, kan undersøgelsen vise, om større indsatser medfører højere beboertilfredshed.

STØRRE INDSATS GIVER HØJERE TILFREDSHED

Effektevalueringen viser, at større økonomiske investeringer generelt fører til højere tilfredshed. Jo flere penge, der bruges på fysisk renovering og huslejenedsættelse, desto mere tilfredse er beboerne efterfølgende blevet med deres boligområde. Indsatserne har i ingen tilfælde ledt til lavere beboertilfredshed.

FORSKELLIG INDSATS – FORSKELLIG TILFREDSHED

De to typer indsatser gennem Omprioriteringsloven har påvirket forskellige dimensioner af beboernes tilfredshed med deres boligområder.

Større investeringer i fysisk renovering fører til, at beboerne generelt er blevet mere tilfredse med deres boligområde. Mere fysisk renovering

fører også til, at beboerne i højere grad mener, at deres boligområde har fået et bedre omdømme og at der ikke er brug for yderligere fysiske forbedringer.

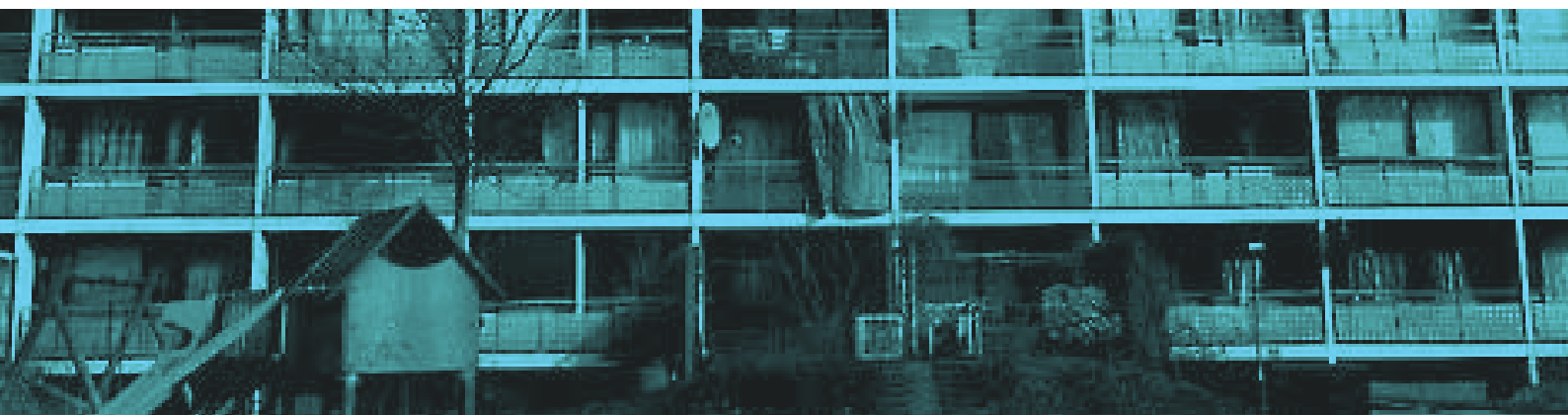
Huslejenedsættelser har en gavnlig effekt på andre dimensioner af beboernes tilfredshed med deres boligområde. Effektevalueringen viser, at beboere i boligområder, hvor huslejen er nedsat, har mindre lyst til at flytte og deltager mere aktivt i sociale arrangementer i lokalområdet. Huslejenedsættelser gør også beboerne mindre tilbøjelige til at mene, at huslejeniveauet i deres boligområde er et problem, og at der er behov for særlige sociale indsatser for svage grupper i deres boligområde.

Effektevalueringen viser desuden, at de to indsatser ikke har nogen indflydelse på hvor trygge beboerne føler sig i deres boligområde, eller hvor mange venner de har i lokalområdet.

OM UNDERSØGELSEN

Effektevalueringen af Omprioriteringsloven er bestilt og finansieret af Landsbyggefonden. Den er bygget op omkring to spørgeskemaundersøgelser. Den første undersøgelse med ca. 1.000 beboere i de 10 udvalgte almene boligområder blev gennemført i slutningen af 2003 før indsatserne var igangsat. Den anden undersøgelse med ca. 580 beboere blev gennemført i efteråret 2007 efter at indsatserne var tilendebragt. Effektevalueringen bygger hovedsageligt på de ca. 300 beboere, som deltog både i den første og den anden undersøgelse.

Mads Meier Jæger: Mere attraktive almene boliger? Effektevaluering af Omprioriteringsloven 2000. SFI 08:02. ISBN 978- 87-7487-886-5. 90 sider. Pris 100,00 kr. inkl. moms.

JAN HØGELUND

Seniorforsker

Email: jh@sfi.dk

KOMMUNERNE FØLGER BEDRE OP PÅ SYGEDAGPENGE SAGER

Kommunerne holder langt flere opfølgningssamtaler med de langvarigt sygemeldte end tidligere. Samtalerne får også oftere de sygemeldte tilbage i job end tidligere. Det viser en ny undersøgelse fra SFI, som belyser, hvordan sygedagpengeloven fra 2005 er blevet gennemført i praksis ude i kommunerne, og hvilke konsekvenser loven har haft. Undersøgelsen viser også, at især personer med nervøse eller stressrelaterede sygdomme har en meget stor chance for at komme i arbejde igen.

Der er i øjeblikket meget fokus på sygefravær. Sygefraværet er vokset i de senere år og det skønnes, at der nu er tre gange flere på sygedagpenge end på arbejdsløshedsdagpenge (Beskæftigelsesministeriets hjemmeside). I juli 2005 indførtes en ny sygedagpengelov som skulle nedbringe

sygefraværet ved at forbedre kommunernes opfølgning over for langtids-sygemeldte. Ændringerne skulle lede til en indsats, som var mere målrettet mod sygemeldte med størst behov for en tæt og individuel opfølgning, og som fokuserede på arbejdsfastholdelse. Arbejdsmarkedsstyrelsen bad SFI om at gennemføre en evaluering af lovændringerne. For at gøre det valgte SFI at gentage en tidligere undersøgelse fra 2002 blandt sygemeldte i 39 kommuner. Hermed kan vi undersøge, hvilke ændringer der er sket i kommunernes indsats, efter lovændringerne trådte i kraft.

NÆSTEN ALLE UDSENDER NU OPLYSNINGSSKEMAER

Som noget nyt skal kommunerne i alle sager indhente oplysninger om de sygemeldte ved brug af et spørgeskema. Men også før lovændringerne var der nogle kommuner, som udsendte spørgeskemaer til de sygemeldte. Blandt undersøgelsens 39 kommuner var der i 2006 96 pct., som altid

sendte et spørgeskema til de sygemeldte. I 2002 var der 10 pct. som altid sendte et skema og 35 pct., som ofte gjorde det. Der har med andre ord været en markant stigning i brugen af oplysningsskemaer. Ser vi på de enkelte sygedagpengesager, så var der i 2006 indhentet oplysningsskema i 92 pct. af sygedagpengesagerne (det blev der ikke spurgt til i 2002).

EN AF DE GRUPPER, HVOR FÆRREST KOMMER I ARBEJDE ER PERSONER MED SYGDOMME I BEVÆGEAPPARATET, HVOR 45 PCT. KOMMER I ARBEJDE.

LANGT DE FLESTE SAGER BLIVER KATEGORISERET TIL OPFØLGNING

Det er også nyt, at kommunernes sagsbehandlere på grundlag af oplysningsskemaerne skal visitere alle sager til en opfølgningskategori. Der er tre kategorier: 1) "glatte sager", hvor tilbagevenden til arbejdsmarkedet formodes at være nært forestående, 2) "risikosager", hvor den sygemeldte er i risiko for at miste arbejdsevnen, og 3) "langvarige sager", hvor sygdommens karakter betyder, at sygemeldingen må formodes at blive langvarig. Kommunernes skal gennemføre en mere intensiv opfølgningsindsats i risikosager end i de to andre kategorier. Ca. en fjerdedel af sagerne visiteres til denne kategori. I alt bliver 85 pct. af sagerne visiteret til en opfølgningskategori. De 15 pct., som ikke visiteres til en kategori, er ofte korte sager (9-13 uger), som kommunen måske ikke har nået at visitere, inden den syge blev raskmeldt.

LOVPLIGTIG SAMTALE AFHOLDES IKKE I HVER FEMTE SAG

I modsætning til tidligere skal kommunerne holde en opfølgningssamtale med den sygemeldte inden sygemeldingen har været 9 uger. Samtalen kan være telefonisk eller ved et møde. Før lovændringerne holdt kommunen en eller flere samtaler med 58 pct. af de sygemeldte. Denne andel er vokset til 80 pct. i 2006, og samtalerne holdes væsentlig tidligere i sygemeldingen i 2006 end de gjorde i 2002. På trods af denne vækst er der med andre ord 20 pct. af sagerne, hvor kommunerne ikke lever op til lovkravet om at holde samtale med alle. Det er især i de korte sager på 9-13 uger, hvor det kniber.

STØRRE FOKUS PÅ ORDINÆR BESKÆFTIGELSE

Kommunerne skal udarbejde en opfølgningsplan senest i forbindelse med den anden opfølgningssamtale (efter 12 uger i risikosager og efter 16 uger i glatte og langvarige sager). Planen skal beskrive kommunens indsats, fx delvis raskmelding, og planens mål, fx ordinær beskæftigelse. Opfølgningsplanerne har fået væsentlig mere jobfokus: I 2006 var ordinær beskæftigelse målet i 88 pct. af planerne mod 54 pct. i 2002.

Lovændringen lægger op til en øget indsats for at fastholde de sygemeldte i arbejde bl.a. ved brug af flere delvise raskmeldinger. Også på dette punkt har der været en markant vækst. I 2006 blev 30 pct. af de langvarigt sygemeldte delvis raskmeldt mod 19 pct. i 2002.

INGEN ØGET KONTAKT TIL ARBEJDSGIVEREN

Lovændringen lagde også op til, at kommunerne skulle forbedre koordineringen mellem bl.a. virksomheder, læger og kommunen. Men det er tilsyneladende ikke sket. I både 2002 og 2006 er der således kontakt til den sygemeldtes arbejdsgiver i ca. 5 pct. af sagerne, og der er holdt møde

med arbejdsgiveren i ca. 10 pct. af sagerne. Kommunerne har heller ikke øget kontakten til Arbejdsformidlingen og a-kasse eller fagforening. Det sker i begge år i henholdsvis 0 og 4 pct. af sagerne. Der er stort set ingen sager hverken i 2002 eller i 2006, hvor kommunen yder tilskud til arbejdsredskaber eller til hjælpemidler.

SYGEMELDTE OG ARBEJDSGIVER HOLDER SELV KONTAKTEN

Det, at kommunen forholdsvis sjældent er i kontakt med den sygemeldtes arbejdsgiver, betyder ikke, at den sygemeldte ikke er i kontakt med arbejdspladsen. 80 pct. af de sygemeldte lønmodtagere har været i telefonisk kontakt med arbejdsgiveren mindst en gang under sygemeldingen og 43 pct. har holdt mindst et møde med arbejdsgiveren. I mange tilfælde har der været mere end en samtale/møde. I 94 pct. af de sager, hvor der har været afholdt møde, har den sygemeldte eller arbejdsgiveren taget initiativ til mødet. I de øvrige tilfælde har kommunen, fagforening eller andre taget initiativet.

OPFØLGNINGSSAMTALERNE VIRKER

I rapporten har vi undersøgt, om den første opfølgningssamtale, som kommunen holder med den sygemeldte, bidrager til, at de sygemeldte kommer i arbejde. Denne effektmåling er foretaget på en måde, så vi tager højde for, at de personer, som kommer til samtale kan adskille sig fra de personer, som ikke kommer til samtale. Analysen viser, at samtalerne har en positiv effekt i 2006, men ikke i 2002. Effekten viser sig et stykke tid efter samtalen: en person, som fx kommer til samtale i sygemeldingens anden måned har markant højere sandsynlighed for at komme i arbejde i den fjerde måned. Samtalernes effekt er således forsinket to måneder. Effekten af samtalerne er tidsbegrænset. De har således ikke nogen effekt hverken en måned eller tre måneder efter, at de har fundet sted.

SYGEMELDTE MED STRESS KOMMER OFTE I ARBEJDE

I Danmark registrerer man ikke, hvilken diagnose folk bliver sygemeldt med. I de sager, hvor der foreligger en diagnose fx fra en lægeattest, har vi derfor bedt kommunerne om diagnosen. I to tredjedel af sagerne foreligger en diagnose. De fleste bliver sygemeldt på grund af sygdomme i bevægeapparatet (25 pct.), psykiske lidelser (24 pct.) og læsioner, forgiftninger mv. (15 pct.). Andelen, som kommer i arbejde er størst blandt sygemeldte med svulster (80 pct.) og psykiske lidelser (68 pct.). Personer med psykiske lidelser omfatter især personer med depression og stress. Sygemeldte med stress kommer meget ofte i arbejde igen – i denne gruppe kommer 83 pct. i arbejde. En af de grupper, hvor færrest kommer i arbejde er personer med sygdomme i bevægeapparatet, hvor 45 pct. kommer i arbejde.

OM UNDERSØGELSEN

Undersøgelsen er finansieret af Arbejdsmarkedsstyrelsen. Den er gennemført med udgangspunkt i 1.700 sygedagpengesager af mindst 9 ugers varighed i 39 udvalgte kommuner. Data, som er indsamlet i 2002 og 2006, omfatter interview med de sygemeldte, oplysninger om kommunernes sagsbehandling af hver enkelt sygemeldt, et spørgeskema fra hver kommune om deres administrative praksis på sygedagpengeområdet samt registeroplysninger.

Høgelund, Jan, Boll, Joachim., Skou, M. & Jensen, Søren.: Effekter af ændringerne i Sygedagpengeloven. Opfølgning på sygedagpenge, del II. SFI 08:07. ISBN 978-87-7487-891-9. 182 sider. Pris 180,00 kr. inkl. moms.

JAN HØGELUND
Seniorforsker
Email: jh@sfi.dk

STEEN BENGTSOON
Seniorforsker
Email: sb@sfi.dk

INTERVIEW AF ULLA HAAHR

FOKUS PÅ HANDICAPPEDE

Handicappede har stor arbejdsglæde, og flere vil gerne i job. Dansk socialpolitik princip med, at handicappede skal behandles som almindelige mennesker fungerer godt, men der er brug for mere viden om handicap, køn og etnicitet. To nye udgivelser fra SFI ser på handicappedes muligheder i samfundet.

Handicappede har det godt med arbejdslivet. Det er en af de markante konklusioner i en rapport om handicappede og beskæftigelse som SFI har udgivet.

“Det er faktisk det mest interessante ved rapporten: At personer med handicap i job er lige så tilfredse og oplever samme krav til jobbet som personer uden handicap. De føler, at de har de samme muligheder for at udfolde sig i arbejdet, og de lægger vægt på de samme ting i arbejdet som dem uden handicap”, siger seniorforsker Jan Høgelund, der har været med til at lave undersøgelsen.

“Det vil sige, at myten om, at handicappede ikke kan få spændende job ikke holder, og det synes jeg, er en god nyhed”, fortsætter han.

MERE UTRYGGE

Men der er også negative sider for handicappede i beskæftigelse. De har større sygefravær og er mere bekymrede for at blive fyret og for ikke at kunne finde et nyt job. Og de er bekymrede med rette, mener Jan Høgelund.

“Vi ved, at mange langvarigt sygemeldte har høj risiko for at blive afskediget, og vi ved også, at det er sværere at komme i job, når man har en funktionsnedsættelse. Så jo – der er grund til at føle sig mere utryk”, siger han.

FLERE VIL GERNE I ARBEJDE

Rapporten viser også, at der tilsyneladende er et flere hænder at hente til arbejdsmarkedet hos personer med længerevarende helbredsproblem eller handicap. 36.000 af dem uden job, der er blevet spurgt, siger at de gerne vil i arbejde. De mener selv, at de kan leve op til kravene på arbejdsmarkedet – for eksempel med hensyn til fysisk styrke og motivation.

Halvdelen af dem er arbejdsløse og dermed allerede kendt af job-centrene. En anden mindre gruppe er langvarigt syge, kontanthjælpsmodtagere eller i gang med revalidering. Endelig er der omkring 9000 personer, der er på efterløn, førtidspension eller hjemmegående – og det er her, der er et glemt beskæftigelsespotentiale, mener Jan Høgelund.

“Opgaven bliver i høj grad at få dem hjulpet ind på arbejdsmarkedet. Eftersom det er folks egen vurdering, der kommer til udtryk i rapporten, kan det blive sværere, end man regner med. De skal i en del tilfælde have hjælpemidler eller arbejdsopgaver, der er tilpasset deres situation”, siger han.

FLEKSJOB EN SUCCES

Forskerne bag rapporten har også set nærmere på, hvem der har et fleksjob. Det viser sig, at folk i fleksjob ligner dem, der ikke er i beskæftigelse, når det handler om handicap og funktionsnedsættelse.

“Det får os til at konkludere, at alternativet for disse mennesker til fleksjob i mange tilfælde er *ikke* at være i arbejde. Ordningen hjælper altså nogle ind på arbejdsmarkedet eller fastholder nogle, der ellers ville ryge ud,” siger Jan Høgelund.

Resultaterne kan forhåbentlig bidrage til at kvalificere debatten om flekjob-ordningen.

“Vi kan ikke udelukke, at nogle af dem i fleksjob kunne have klaret sig og beholdt arbejdet uden løntilskud. Men det er en mindre del. I store træk bruges ordningen til at fastholde mennesker, der ellers ville ryge ud af arbejdsmarkedet,” fastslår Jan Høgelund.

UDVIKLINGEN AF SOCIALPOLITIK

I antologien “Handicap og ligebehandling i praksis” handler det om, hvordan mennesker med handicap sikres lige muligheder. Bogen er lavet til undervisning på professionsuddannelserne og er derfor dels en gennemgang af den socialpolitiske udvikling, dels en række artikler med fokus på særlige problemer.

Steen Bengtsson, seniorforsker ved SFI, er en af redaktørerne til antologien, og han er især optaget af, hvordan handicapområdet har været en stor del af udviklingen i dansk socialpolitik.

“Handicaporganisationerne har spillet en rolle i Danmark siden 1920-erne, og de har haft en fællesorganisation siden 1934. Allerede i 40’erne kom repræsentanter fra organisationerne med, når Folketinget nedsatte udvalg på området, og de har dermed haft meget direkte indflydelse på den konkrete politik,” fortæller han.

BEHANDLES SOM ALMINDELIGE MENNESKER

Et særligt træk ved dansk socialpolitik er princippet om, at handicappede ikke skal gemmes af vejen i særlige kasser eller systemer. De skal tværti-

mod være en del af de almindelige systemer som alle andre borgere i Danmark – det såkaldte sektoransvar.

“Det vil for eksempel sige, at man ikke skal lave særlige uddannelser for studerende med handicap. De skal behandles som almindelige studerende – ved at gøre det almindelige uddannelsessystem tilgængeligt for handicappede mennesker. Man skal altså gennem dagligt slid arbejde for, at handicappede kan fungere i det almindelige samfund og få lige muligheder,” forklarer Steen Bengtsson.

Alt i alt har denne model været effektiv i forhold til ligebehandling af handicappede, konkluderer han i antologien, i den forstand at der er kommet konkrete resultater ud af det.

BLIVER MISFORSTÅET

Men antologien viser også, at det kniber med at få de ydelser og tilbud for særligt sårbare grupper, der skal sikre lige muligheder.

Personer med handicap fra de etniske minoriteter oplever ofte, at de kommunale sagsbehandlere sætter for meget fokus på kultur og religion i stedet for at se det konkrete behov, som handicapet er anledning til.

For eksempel fortæller en mor til en lam 13-årig pige, at de aldrig kommer ud. Sagsbehandleren tror, det skyldes, at familien oplever datterens handicap som en straf fra Allah, og at kvinden er undertrykt og isoleret – som muslimske kvinder jo er....Men morens behov er en lejlighed med elevator, da de bor på 2. sal, og hun ikke kan få sin store datter op og ned ad trapperne.

SKAL TÆNKE NORMALT

“I virkeligheden er det et godt eksempel på, at sagsbehandlerne tænker for lidt “normalt”. De skal slet ikke tænke så meget på, at det handler om etniske personer, men at det er mennesker med samme behov, som

os andre. Og fordi de er handicappede, skal der så særlige tiltag til for at hjælpe med at få opfyldt disse behov,” siger Steen Bengtsson.

Det samme gælder for en anden udsat gruppe, nemlig handicappede kvinder, der udsættes for vold. Her viser det sig at være handicapet, der ofte forstyrrer billedet hos sagsbehandleren, så kvinden ikke får den hjælp som voldsoffer, som hun har brug for.

KONKRETE PRAKTISKE OPGAVER

Temaerne er kommet med i antologien, fordi forfatterne oplevede en stor efterspørgsel på materiale om handicappede i forhold til køn og etnicitet. Det er tilsyneladende emner, som folk i praksis er meget usikre overfor. Derfor er det godt med fortællinger, der kan læses af andre praktikere indenfor samme felt.

“Jeg tror, at sagsbehandlerne kan lære noget, der kan spare dem for en masse besvær i hverdagen ved simpelthen at kunne se, at det som regel handler om konkrete praktiske opgaver, der skal løses,” siger Steen Bengtsson.

Larsen, B., Schademan, H.K., Høgelund, J.: Handicap og beskæftigelse i 2006. Vilkår og betingelser for handicappede på arbejdsmarkedet. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd 08:10. ISBN 978-87-7487-893-3. 180 sider. Pris 180,00 kr. inkl. moms.

Steen Bengtson, Inge Storgaard Bonfils, Leif Olsen (red.): Handicap og ligebehandling i praksis. SFI 08:13. ISBN er: 978-87-7487-897-1. 178 sider. 180,00 kr. inkl. moms.

HANDICAPPEDES MULIGHEDER I SAMFUNDET – VI VENTER PÅ LIGE- STILLING

STIG LANGVAD
Formand for Danske Handicaporganisationer

Er det for meget at ønske, at mennesker med handicap har samme muligheder som alle andre i samfundet? Nej, vel. På papiret er der da også enighed. Alle skal behandles lige. Allerede i 1993 slog en folketingsbeslutning (B43) endelig fast, at det må sikres, at mennesker med handicap på alle samfundsområder ligebehandles med andre borgere. Folketinget henstillede til myndigheder og virksomheder at efterleve princippet om ligestilling og ligebehandling af handicappede med andre borgere. Så langt så godt.

PÅ SIDELINJEN

Men hvad vil det egentlig sige at have lige muligheder, og hvordan er det at leve med et handicap? Og hvad kræver det af ændrede muligheder og holdninger? Lad mig give et par eksempler. Et ungt menneske med Down syndrom, der arbejder i Bilka, har ikke noget arbejde, når pædagogen er syg eller går hjem. Bilka efterspørger ellers arbejdskraften. Når far og søn skal til fodbold på Vejle Stadion, kan de ikke sidde sammen. For sønnen sidder i kørestol og er henvist til ét sted på stadion – for sig selv. Nye bøger forefindes i elektronisk form, men digitaliseres ikke automatisk, så de er tilgængelige for blinde. Blinde kan først læse dem, når de er umoderne. Nye danske film kan ikke ses i biografen af mennesker med hørehandicap, for de bliver hverken teksten eller tolket. Diskussioner om åbningstider i

daginstitutioner omfatter ikke de særlige dagtilbud for børn med handicap. Her er åbningstiderne betydelig kortere, end i de almindelige dagtilbud. Unge med udviklingshæmning i botilbud kan kun komme på diskotek, når alle ti beboere går med, for ellers hænger det ikke sammen med pædagogernes vagtplaner.

Jeg appellerer ikke efter medlidenhed. Pointen er ikke, at det er synd for mennesker med handicap. Vi er ikke ofre, men selvstændige individer med samme ret til at blive betragtet som fuldgældige medlemmer af det danske samfund som alle andre. Man kan forvente noget af os og stille krav til os, og vi kan bidrage til samfundet ud fra vores forskellige forudsætninger.

Men prøv alligevel at forestille jer, hvordan det er at blive sat på sidelinjen til fodbold, ikke at kunne følge med i den nyeste litteratur og være totalt afhængig af professionelles arbejdstider for at kunne deltage i det almindelige samfundsliv! Hvor gode er danskerne egentlig til at leve op til princippet om lige muligheder? Er det for meget at ønske, at mennesker med handicap har samme rettigheder og muligheder og kan leve et helt almindeligt liv?

At høre til i en social sammenhæng og have indflydelse på sin tilværelse inden for de sociale rammer er helt fundamentalt for det aktive medborgerskab og for livskvaliteten i øvrigt. Medborgerperspektivet handler om at sætte den enkelte borger med handicap i stand til at beslutte og leve sit eget liv.

UNGE MED HANDICAP VIL LYTTES TIL, TAGES MED PÅ RÅD OG LÆRE NOGET

DH har netop afsluttet et projekt, hvor børn og unge med handicap har været inviteret til at sige deres mening. Om deres handicap, deres liv, håb og om godt og skidt i deres tilværelse. Sammenfattende oplever mange unge med handicap, at de ikke i tilstrækkelig grad er blevet hørt, lyttet til og taget med på råd i selv de mest indgribende og personlige beslutninger og foranstaltninger.

Denne adfærd, hvor deres ønsker, synspunkter og kompetencer ikke bruges, medfører gradvist og systematisk en tilvænnning til den situation, at andre beslutter for dem – at deres egne meninger ikke tæller. De bliver ikke udfordret til at formulere egne holdninger og give deres mening til kende. Der er derfor risiko for, at de udvikler en passiv adfærd frem for et aktivt medborgerskab, hvor de selv er i stand til at sige til og fra. Der er risiko for, at børn og unge med handicap socialiseres til en passiv voksentilværelse, hvor selvbilledet rækker til at forestille sig et liv med sit handicap og på førtidspension. "Jeg er blind og hedder Per" bliver identiteten.

Markant står de unges efterlysning af krav om læring. De giver klart og tydeligt udtryk for, at de gennem hele skoletiden har oplevet ikke at have ordentlige muligheder for at udnytte deres læringspotentiale. "Vi vil have en skole, hvor vi lærer noget". "Vi vil ikke på tur, hver gang vejret er godt, og bage boller og drikke te når det regner". "Vi vil udfordres intellektuelt, vi vil se, hvor langt vi kan nå". Én fik at vide, at han ikke kunne lære matematik. Så blev han stædig, knoklede og tog afgangsprøve. En anden har ikke haft engelsk. "Det har vi ikke på en specialskole, så er du for dygtig," lød forklaringen. Uanset om de har gået i normal- eller specialskole, efterlyser de flere krav. Læs mere om unge-projektet på www.handicap.dk/projekter

SFI's undersøgelse "Handicap og beskæftigelse i 2006", omtalt andetsteds i dette blad, understreger, at der er et beskæftigelsespotentiale blandt mennesker med handicap. Mennesker med handicap er mindst lige så glade for at arbejde som personer uden handicap. Desværre efterspørger arbejdsmarkedet ikke i tilstrækkelig grad den arbejdskraft, som nogle mennesker med handicap repræsenterer. I februar 2008 var der fx registreret 8.621 ledige, der var visiteret til et fleksjob. En tredjedel har været ledige i mere end et år. Forhåbentlig betyder SFI's påvisning af ordningens succes, at der skabes mange flere fleksjob.

VI ER IKKE OFRE, MEN SELVSTÆNDIGE INDIVIDER MED SAMME RET TIL AT BLIVE BETRAGTET SOM FULDGYLDIGE MEDLEMMER AF DET DANSKE SAMFUND SOM ALLE ANDRE. MAN KAN FORVENTE NOGET AF OS OG STILLE KRAV TIL OS.

FN'S HANDICAPKONVENTION – DANMARK AFVENTENDE

Nu har vi så fået vores helt egen menneskerettighedskonvention. Var det virkelig nødvendigt at vedtage en handicapkonvention for at sikre, at menneskerettigheder også gælder for mennesker med handicap? Det korte svar er Ja. Synlige rettigheder er bedre end usynlige, og som illustreret har henstillinger og gode politiske viljer ikke ført til ligestilling af mennesker med handicap i Danmark.

Den 3. maj 2008 trådte FN's handicapkonvention i kraft i de 20 lande, der har ratificeret konventionen. Her er borgere med handicap nu omfattet af menneskerettighederne – som andre borgere. Danmark lader fortsat

vente på sig. Som Karen Jespersen siger i Jyllandsposten den 23. maj 2008: "Men det er en gave, som det kræver omtanke at modtage. Når man pakker en gave op med en række forpligtelser, er det klogt at overveje og analysere konsekvenserne og rækkevidden af forpligtelserne". Kan man overveje om menneskerettigheder skal gælde for os alle?

HANDICAPKONVENTIONEN LÆGGER GRUNDEN TIL ET HELT NYT HANDICAPPOLITISK PERSPEKTIV, HVOR RETTIGHEDER ERSTATTER DE GODE VILJER.

Konventionens danske ratificering betyder, at enhver form for diskrimination skal forbydes ved lov. I dag er det lovligt at bortvise en blind med førerhund fra en restaurant. Det er lovligt at diskriminere mennesker med handicap, som søger bolig. Og vi har set, hvordan en arrangementsarrangør kunne afvise en døv person med tegnsprogstolk til en forestilling, med henvisning til, at den døve person skulle betale for både sig selv og sin tegnsprogstolk, og med en afvisning af overhovedet at finde plads til tolken. Det er måske moralsk forkert at diskriminere, men det er ikke retsstridigt. Det bliver det, heldigvis.

Handicapkonventionen lægger grunden til et helt nyt handicappolitisk perspektiv, hvor rettigheder erstatter de gode viljer. Det vil kunne mærkes på mange områder, hvor vi halter bagud i dag. Der vil f.eks. blive stillet samme krav til alle dele af folkeskolen, også dem, der underviser børn med betydelige handicap. Danskere med handicap skal kunne deltage i f.eks. Folketingsvalg på egne betingelser og med selvvalgt assistance.

Der er brug for en fundamental forandring af tænkningen og holdningerne til, hvad det vil sige at give lige muligheder for mennesker med handicap. Mennesker med handicap skal ses som aktive engagerede mennesker med ressourcer, kompetencer og erfaringer, som samfundet har behov for. Hver enkelt har krav på og behov for at være respekteret som individ og for at blive set og hørt som det unikke og deltagende menneske, der er tale om. Først når vi formår det, kan vi for alvor tale om, at vi har et inkluderende samfund – i stedet for de parallelle kulturer, som Danmark har udviklet på flere områder indenfor handicapområdet.

Det kommer til at tage tid, men ligestilling er værd at vente på.

GUNVOR CHRISTENSEN
Forskningsassistent, ph.d. studerende
Email: guc@sfi.dk

INTERVIEW AF ULLA HAAHR

STORE KONSEKVENSER AT BLIVE SAT PÅ GADEN

Rod i pengesager, lav indtægt og stor gæld er årsag til at lejere bliver sat ud af deres bolig. Overraskende mange børnefamilier er blandt de udsatte, og det har store sociale og menneskelige konsekvenser. Det viser den første undersøgelse i Danmark af lejerudsættelser.

Først i 2002 begyndte man i Danmark at registrere hvor mange lejere, der bliver sat ud af deres bolig. I årene efter viste det sig, at antallet var stigende – fra 1499 i 2002 til 2589 i 2006. Det førte efter politisk debat til, at det skulle undersøges, hvorfor lejere bliver sat på gaden, og hvilke konsekvenser det har.

Forskningsassistent Gunvor Christensen fra SFI står bag undersøgelsen, der er den første af sin art herhjemme.

Lejerudsættelser har været et fænomen, man ikke har haft styr på. Og selvom man i nogle år har vidst, hvor mange lejere der bliver sat ud, har der manglet konkret viden om hvorfor, og hvad der senere er sket med disse mennesker, siger hun.

DÅRLIG ØKONOMI DEN DIREKTE ÅRSAG

Den væsentligste årsag til at personer bliver sat ud af deres lejlighed er, at de ikke betaler husleje. Derfor er den ene hovedkonklusion i rapporten, at kombinationen af lav indtægt, rod i pengesager og stor gæld ligger bag udsættelserne. Det kan forekomme at være en ret indlysende konklusion, men alligevel rummer rapporten flere overraskelser.

“Der er mange myter om, hvem det er, der ryger ud. Også i kommunerne har man ret faste billeder af, at det er mennesker på kontanthjælp eller anden overførselsindkomst. Men det har overraskende vist sig, at gruppen er langt mere bred. Det er kommet bag på mange, at 40 procent af de lejere, der bliver sat ud, faktisk er lønmodtagere”, siger Gunvor Christensen.

Gruppen af kontanthjælpsmodtagere er dog også ret stor – nemlig 30 procent. I den politiske debat omkring det stigende antal lejerudsættelser har der været meget fokus på, om årsagen er konkrete tiltag som fx kontanthjælpsloftet. Men det er der ikke fundet dokumentation for i undersøgelsen.

“Loftet trådte først i kraft 2004, og vi har kun adgang til indkomstopgørelser fra 2004 og 2005. Det er simpelthen for kort en frist til at kunne måle en eventuel effekt eller betydning på”, fastslår hun.

Gunvor Christensen understreger samtidig, at de udsatte lejere er mennesker med lave indkomster, og at disse mennesker i modsætning

til resten af samfundet ikke har haft nogen indkomstfremgang i perioden. Samtidig viser andre undersøgelser, at lavindkomstgruppen er blevet større i de senere år.

ENLIGE MÆND ER SÅRBARE

Derfor er det bemærkelsesværdigt, at rapporten også afslører, at kun halvdelen af de lejere, der har mistet deres bolig, har søgt om boligstøtte. For når man tager deres indkomst i betragtning, nå det formodes, at en stor del af dem faktisk er berettiget til boligstøtte. Det er især enlige mænd uden børn, der ikke har søgt boligstøtte.

“Jeg er blevet overrasket over, at der er så mange enlige mænd. De virker usynlige i det offentlige system.” siger Gunvor Christensen, der samtidig kalder det meget tankevækkende, at hver fjerde af de udsatte lejere et år efter oplyser, at de er hjemløse. Det vil ikke nødvendigvis sige, at de bor på gaden, men at de ikke har deres egen bolig og lever under usikre boligforhold uden lejekontrakt hos venner og familie.

Endnu en markant gruppe blandt de udsatte er folk uden uddannelse. Det har gjort indtryk på Gunvor Christensen.

“Det er lidt rystende, at der er så mange generelt blandt de udsatte, der aldrig har fået en uddannelse. Især er der mange unge, der halter bagud, når det gælder om at få taget en uddannelse. Det er bekymrende i et samfund som det danske, hvor uddannelse er afgørende for at kunne få en fod ind på arbejdsmarkedet. Men vi kan i det hele taget se, at unge under 25 år er særligt overrepræsenterede blandt udsatte lejere,” siger hun.

FLERE BØRNEFAMILIER RAMMES

Antallet af børnefamilier, der er blevet sat ud, er steget i den periode, som forskerne har undersøgt. Der er sket, selvom kommunerne indtil 1. juli 2007 var forpligtet til at være særligt opmærksomme på børnefamilier, der havde problemer med at få betalt huslejen (i dag skal kommunerne ifølge serviceloven have særligt fokus på alle lejere, der har en fogedsags kørende).

Samlet set var der i 2006 43 procent af de udsatte, der er børnefamilier. Det var samme andel i 2002, da man begyndte at registrere udsættelserne. Det vil sige, at der absolut set er blevet flere børnefamilier, der sættes ud af deres bolig, fordi der har været en stigning i lejerudsættelser i perioden.

Rapporten beskæftiger sig også med, hvad det betyder for et barn, når familien mister lejligheden.

“Det har konsekvenser for børnene. Flere bliver for eksempel tvunget til at skifte skole, og det betyder, at de mister deres venner. De bliver ofte kastet ud i en omskiftelig tilværelse. Det ville være meget interessant at følge op på senere, hvad det har betydet for børnenes tilværelse at miste deres hjem på den måde,” mener Gunvor Christensen.

ALVORLIGT SOCIAL-POLITISK PROBLEM

Som det fremgår, har det store konsekvenser både social og menneskeligt at blive sat ud af sin lejlighed. Rapportens anden hovedkonklusion er da også, at udsættelser er med til at fastholde socialt svage grupper i vanskelige situationer. I mange tilfælde bliver de udsattes situation endda forværret.

“Vi kan se, at de ofte får en indkomstnedgang, gælden vokser, og det har ofte konsekvenser på det menneskelige plan. Det har betydning for den personlige tryghed, og der er udsatte lejere, der fortæller i spørgeskemaundersøgelsen, at de efter at have mistet deres bolig har fået psykiske problemer,” fortæller Gunvor Christensen.

Stor gæld, der tynger mange af de udsatte lejere, kan forebygges ved, at det bliver sværere at optage lån. I dag er der fristende mange muligheder for at få et hurtigt men dyrt forbrugslån.

Gunvor Christensen peger også på, at det er vigtigt at prioritere kommunernes opsøgende arbejde. Der bør kanaliseres flere penge over til fx bostøtte og støttekontaktpersoner, som kan hjælpe lejerne med at få mere styr på deres hverdag.

“Det handler om at få betalt regningerne og få lagt en plan for økonomien, og hvad der videre skal ske med uddannelse, arbejde, bolig og familien. Det vil betyde noget i forhold at forebygge, at man bliver sat ud af sin bolig. Men skulle det ske alligevel, kan det også være hjælp til at afbøde konsekvenserne,” siger hun.

Endelig fremhæver Gunvor Christensen vigtigheden af, at unge får en uddannelse. Der er brug for en intensiveret indsats i forhold til de unge, der er blevet udsat eller som er i risiko for en udsættelse. De skal hjælpes i gang med en uddannelse, så de får bedre chance for at klare sig selv.

Derfor tøver hun ikke med at konkludere:

“Det er et alvorligt social-politisk problem, vi står overfor. Der er ikke noget som helst, der tyder på, at udsættelser har en disciplinerende effekt. Disse mennesker får ikke bedre hold på deres økonomi eller deres hverdag. Tværtimod fortsætter de i samme spor eller får det endnu værre. Derfor peger vores resultater på, at vi skal finde de redskaber, der kan forebygge, at folk mister deres bolig.”

SÆTTES UNDER ADMINISTRATION

Forskerne bag rapporten kommer derfor også med en stribe anbefalinger til, hvordan der kan forebygges. For eksempel ved at kommunerne får nemmere ved at gå ind og administrere borgernes økonomi. I dag er det kun muligt for borgere, der modtager overførselsindkomst som pension, dagpenge eller kontanthjælp.

Men der er brug for, at lønmodtagere også kan komme under administration, mener forskerne. Det kan ske ved at trække huslejen fra Nemkonto, inden lønudbetalingen finder sted.

Christensen, G. & Nielsen, T.H.: Hvorfor lejere bliver sat ud af deres bolig. Og konsekvenserne af en udsættelse. SFI 08:09. ISBN 978- 87-7487-894-0. 256 sider. Pris 238,00 kr. inkl. moms.

VELUDFØRT KOGNITIV ADFÆRDS- TERAPI HALVERER KRIMINELLES TILBAGEFALD

Kognitiv adfærdsterapi kan hindre kriminelle i at fortsætte deres kriminelle løbebane. Men nogle behandlingsprogrammer virker bedre end andre. En ny Campbell-forskningsoversigt viser, at ganske få faktorer gør forskellen. Det er især vigtigt, at programmerne gennemføres stringent og af veluddannet personale. Til gengæld har det negative konsekvenser, hvis de kriminelle konfronteres med deres ofres oplevelse.

Kognitiv adfærdsterapi tilbydes over en bred kam til kriminelle i Danmark, både inden og uden for fængselsmuren. Terapien er rettet mod tanke-mønstre som understøtter kriminel adfærd fx manglende evne til at tolke sociale situationer eller ansvarsforflygtigelse. Den grundlæggende ide er, at tankemønstrene kan ændres med teknikker, der gennem træning og øget selvforståelse opbygger den kriminelles kognitive færdigheder.

EFFEKTIV BEHANDLING – MEN HVORFOR?

Kognitiv adfærdsterapi reducerer effektivt kriminelles tilbagefald til kriminalitet efter endt afsoning. Der er imidlertid stor forskel på, hvor effektive de forskellige behandlingsprogrammer er, og det er hidtil ikke blevet undersøgt nærmere, hvad der adskiller dem fra hinanden. Campbell-forskningsoversigten *Effects of Cognitive-Behavioral Programs for Criminal Offenders* søger at besvare netop det spørgsmål ved at sammenligne internationale undersøgelser af 58 forskellige kognitive adfærdsterapeutiske behandlingsforløb. Forskerne vil udpege de faktorer, der gør nogle programmer mere effektive end andre.

KVALITET ER AFGØRENDE

Forskningsoversigten bekræfter overordnet, at kognitiv adfærdsterapi virker særdeles effektivt. Blandt de kriminelle i undersøgelserne, som ikke deltager i terapi, vender fire ud af ti tilbage til kriminalitet. Terapibehandlingen reducerer gennemsnitlig tilbagefaldet til tre ud af ti. Men de mest effektive behandlingsforløb reducerer tilbagefaldet helt ned til to ud af ti afsonere.

Det viser sig, at kun ganske få forskelle i behandlingsforløbene har betydning for effektiviteten. Det mest afgørende er kvaliteten – altså hvor veludførte programmerne er, og hvor veluddannet personalet er. De mest effektive behandlingsforløb har lavt frafald, programmet gennemføres i tæt overensstemmelse med anvisningerne, og underviserne har modtaget passende uddannelse i kognitiv adfærdsterapi.

OMGIVELSERNE ÆNDRER IKKE EFFEKTEN

Det er tilsyneladende underordnet, om behandlingen gennemføres, mens den kriminelle sidder i fængslet eller er prøveløsladt, har en betinget dom eller er i resocialiserende efterbehandling. Det er således værd at bemærke, at muligheden for at afprøve de tillærte færdigheder i hjemmets trygge omgivelser øjensynlig ikke øger effekten. Forskerne pointerer desuden, at der ikke er forskel på effekten for behandling af unge kriminelle i institutioner og voksne kriminelle i fængselssystemet.

VIGTIGE KOMPONENTER

Når de forskellige behandlingsforløb sammenlignes, viser det sig, at to behandlingskomponenter giver øget positiv effekt: træning i at kontrollere vrede og træning i at håndtere konflikter og problemer med andre. Der er imidlertid også to behandlingskomponenter, som virker modsat hensigten og resulterer i øget kriminalitet. Det drejer sig om såkaldt adfærdsmodificering samt krav om, at gerningsmændene skal engagere sig i, hvordan deres kriminalitet påvirker ofrene.

Desuden viser resultaterne, at kognitiv adfærdsterapi har en større effekt på kriminelle med høj risiko for at falde tilbage i kriminalitet, end på dem med lav risiko.

Forskningsoversigten konkluderer altså overordnet, at der er tre afgørende forhold, som påvirker effektiviteten af kognitivt terapeutiske behandlingsprogrammer for kriminelle. 1) Hvor godt behandlingen gennemføres, 2) enkelte behandlingskomponenter – vredes- og konflikthåndtering har en positiv effekt, mens adfærdsmodificering og offerinddragelse betyder mere kriminalitet – og 3) tilbagefaldsrisikoen hos de kriminelle. Disse tre forhold bør inddrages, når man skal træffe beslutning om at benytte kognitiv adfærdsterapi til kriminelle afsonere.

Mark W. Lipsey, Nana A. Landenberger, Sandra J. Wilson: Effects of Cognitive-Behavioral Programs for Criminal Offenders. Campbell Collaboration 2007.

Læs hele forskningsoversigten på www.nc2.net.

KOGNITIV ADFÆRDSTERAPI TIL DANSKE KRIMINELLE

Uddannelseskonsulent, cand.psych., Malene Windfeldt fra Kriminalforsorgens Uddannelsescenter kommenterer i det følgende resultaterne i forskningsoversigten på baggrund af hendes erfaringer med kognitiv adfærdsterapi til danske kriminelle.

I Kriminalforsorgen i Danmark findes en del tilbud til de indsatte, som er baseret på kognitiv adfærdsteori. Programvirksomheden på Kriminalforsorgens Uddannelsescenter administrerer en samling af forskellige kognitive adfærds-programmer, nemlig Det Kognitive Færdighedsprogram, Anger Management, opfølgings-programmet Booster, Nye Veje og Volds-fore-byggesprogrammet. Flere af programmerne findes i samtlige fængsler i Danmark. Nogle af programmerne tilbydes desuden i arresthuse, på pensioner samt i Kriminalforsorgen i Frihed (for klienter under tilsyn). Deltagelse er i udgangspunktet frivilligt for indsatte (undtaget de tilfælde, hvor deltagelse er en forudsætning for et vilkår).

Nogle af resultaterne fra forskningsoversigten er overraskende, og andre bekræfter den måde, vi allerede arbejder med programmer på. Udgangspunktet i forskningsoversigten om, at det har en positiv effekt at arbejde med programmer, der er baseret på kognitiv adfærdsteori, er væsentligt for at støtte op omkring det arbejde, der foregår i institutionerne. De to komponenter vredeshåndtering og interpersonel problemløsning er allerede en specifik del af flere programmer i Danmark.

Det er ikke overraskende, at det er væsentligt at følge programmmanualerne, og at personalet skal være veluddannet. I Danmark har vi de seneste år haft fokus på uddannelsen af personalet og fået skabt nogle mere uddybende grunduddannelser, ligesom der er sket en udvidet opfølgning af de uddannede/certificerede instruktører i forhold til supervision og obligatorisk efteruddannelse. Dette område udvikles hele tiden, og akkrediteringen af behandlingstiltag i Kriminalforsorgen er ligeledes med til at sætte fokus på områder som dette.

Til gengæld overrasker det mig, at det at inkludere påvirkningen hos ofrene kan virke i en negativ retning. Det kunne i denne forbindelse være interessant at vide mere om, hvordan ofrene inddrages i de programmer, der er blevet undersøgt. Handler det f.eks. om, at den indsatte/klienten skal angre? Eller handler det om at belyse de konsekvenser, som kriminaliteten generelt har for ofrene, for at sætte kriminaliteten i perspektiv for deltageren? I programmet Nye Veje arbejdes med offer-perspektivet ud fra sidstnævnte metode. Erfaringerne fra Danmark er, at deltagerne typisk er meget glade for disse lektioner. Hvis en fremtidig undersøgelse skulle vise, at det påvirker effekten i negativ retning at inddrage offer-perspektivet på denne måde, vil dette få konsekvenser for programmet Nye Veje i de nordiske lande.

Det er ligeledes overraskende, når oversigten peger på, at omgivelserne ikke har nogen betydning. Den tidligere forskning har peget på, at det giver god mening at kunne afprøve sine nye færdigheder i hjemlige omgivelser. Dette ændrer dog ikke umiddelbart noget i forhold til dansk praksis.

Forskningsoversigten sætter fokus på vigtigheden af risiko-vurdering, hvilket der også er fokus på i Kriminalforsorgen, om end det endnu ikke er implementeret.

Endelig siger forskningsoversigten ikke noget om, hvorvidt opfølgning på programdeltagelse er væsentligt. Det kunne være interessant at finde ud af, om det giver endnu bedre resultater for deltagerne, hvis der efter et stykke tid er mulighed for at genopfriske noget af det, de har lært.

MICHAEL JØRGENSEN

Forskningsassistent, Cand. Oecon.

Email: mic@sfi.dk

VELFUNDERENDE PENSIONSSYSTEM MED HULLER

De fleste danskere betaler til pension, og det danske pensionssystem er generelt velfungerende. Men der er stadig enkelte grupper, der ikke indbetaler nok. De kan se frem til en alvorlig nedgang i levestandard, når de skal pensioneres.

SFI sætter i en serie undersøgelser lys på forandringerne i det danske pensionssystem. Fra primært at være dækket af et skattefinansieret pensionssystem vil en stigende andel danskere i fremtiden få suppleret folkepensionen med arbejdsmarkedspensioner og privattegnede ordninger.

Den tredje rapport i serien er netop udkommet. Den redegør for, hvordan perioder med eksempelvis arbejdsløshed, orlov, sygedagpenge, barsel, uddannelse og efterløn påvirker den enkeltes fremtidige indkomst som pensionist. Undersøgelsen beregner ligeledes, hvilken dækningsgrad forskellige socioøkonomiske og etniske grupper, samt mænd og kvinder kan forvente.

ARBEJDENDE UDEN PENSION

Langt de fleste, der i dag er i arbejde, kan se frem til en alderdom med fornuftig økonomi takket være deres arbejdsmarkedspension. Men for mange, der ikke er organiserede, fx taxachauffører eller restaurationsmedarbejdere, venter der problemer forude. I 2004 var 51 pct. af de ansatte i brancher som disse ikke dækket af en arbejdsmarkedspension. Det kan betyde en stor nedgang i indkomsten ved overgangen til pensionist. For eksempel kan en 40-årig taxachauffør uden pension, der brutto kører omkring 360.000 kr. hjem om året, se frem til en nettoindkomst på kun ca. 85.000 kr. om året, når han går på pension som 68-årig. Hans jævnaldrende kollega med arbejdsmarkedspension vil derimod få omkring 130.000 kr.

NOGLE FØRTIDSPENSIONISTER OG INDVANDRERE STÅR SVAGT

Førtidspensionister er en gruppe, man bør være særligt opmærksom på. Med de nuværende regler er det langt fra alle førtidspensionister, der indbetaler til pension. Faktisk indbetalte 50 pct. af alle førtidspensionister ikke til en pensionsordning i 2005. Disse mennesker kan forvente at få en nettoindkomst på ca. 82.000 kr. om året, når de går på pension, mens en førtidspensionist med pensionsordning kan forvente omkring 98.000 kr. Mange indvandrere fra ikke-vestlige lande er beskæftiget i ikke-organiserede job, men endnu flere er slet ikke i arbejde. Det betyder naturligvis, at de ikke indbetaler så meget i pension. Desuden er indvandrere i fare for at blive ramt dobbelt hårdt, hvis de ikke har boet længe nok i Danmark til at få fuld folkepension.

ELLERS VELFUNDERENDE SYSTEM

Bortset fra disse huller synes det danske pensionssystem at være ganske velfungerende. Systemet sikrer generelt, at de fleste mennesker i en vis grad kan opretholde deres levestandard, når de går på pension. Samtidig fungerer folkepensionen som sikkerhedsnet under de svageste grupper og sørger for, at de får en rimelig indtægt som gamle.

Undersøgelsen, der er bestilt af Velfærdsministeriet, dækker årene 1995 til 2005 og bygger på en repræsentativ stikprøve på 10 pct. af befolkningen i alderen 25 til og med 64 år. Hele stikprøven dækker 3.009.722 observationer, hvilket betyder, at undersøgelsen gennemsnitlig kigger på 273.611 personer pr. år.

Michael Jørgensen: Danskernes indbetalinger til pension. Hvordan påvirker tilknytningen til arbejdsmarkedet de fremtidige pensioner? SFI 08:11. ISBN 978-87-7487-895-7. 222 sider. Pris 220,00 kr. inkl. moms.

HENNING BJERREGÅRD BACH

Seniorforsker, Cand.oecon., Ph.d.

Email: hbb@sfi.dk

LIVET EFTER EN ULYKKE

SFI har lavet en undersøgelse, som handler om personer, der er kommet til skade, og hvordan deres arbejdsliv, forsørgelse og helbred har udviklet sig i tiden efter skaden. Det drejer sig hovedsagligt om personer der er kommet til skade i fritiden. 80 pct. kom til skade ved færdselsuheld, heraf 60 pct. ved piskesmældsulykker.

Langt de fleste ulykker finder sin løsning med eller uden erstatning til skadelidte. Den gruppe skadelidte, som undersøgelsen drejer sig om, er de personer, som har fået vurderet deres erhvervsevnetab og evt. også méngrad af Arbejdsskadestyrelsen. Grunden til at sagen forelægges for Arbejdsskadestyrelsen vil ofte være, at den er kompliceret, eller at der er en tvist mellem sagens parter. Undersøgelsen beskriver arbejdsliv, indkomst og helbred i 2007 for et udsnit af skadelidte, som fik en udtalelse fra Arbejdsskadestyrelsen i henholdsvis 1997 og 2002.

ALVORLIGE KONSEKVENSER FOR LIVSKVALITETEN

Undersøgelsen viser, at de, der mister mere end 15 pct. af deres erhvervsevne, oplever en markant forringelse af deres livskvalitet. Godt 70 pct. af de skadelidte oplever problemer med personlige gøremål som at komme ud af sengen, klæde sig på og vaske sig. Knap 60 pct. fik problemer med at være sammen med andre mennesker grundet depression, psykiske problemer eller andre menneskers afstandtagen. Endelig medførte ulykken forringet koncentrationsevne og hukommelse for knap 80 pct. Sidstnævnte problemer ser ud til at være de mest bestandige, idet de 5 eller 10 år efter udtalelserne fra Arbejdsskadestyrelsen kun er helt væk for 5 pct. af de skadelidte, mens de er uforandret for knap 50 pct.

SVÆRT AT UDNYTTE RESTERENDE ERHVERVSEVNE

Undersøgelsen belyser i hvilket omfang skadelidte udnytter deres resterende erhvervsevne, og i hvilket omfang de modtager offentlig forsørgelse fire år efter at de fik deres udtalelse i 2002.

- Gruppen af skadelidte, som havde tabt 15 pct. af deres erhvervsevne, var helt uden offentlig forsørgelse i 46 pct. af året, og ansat i fleksjob i 15 pct. af året.
- Gruppen af skadelidte, som tabte 30-45 pct. af erhvervsevnen, var helt uden offentlig forsørgelse i 18 pct. af året, og ansat i fleksjob i 37 pct. af året.
- Gruppen af skadelidte, som tabte mindst 65 pct. af erhvervsevnen, var helt uden offentlig forsørgelse i 4 pct. af året, og ansat i fleksjob i 27 pct. af året.

I den resterende del af tiden var de enten på førtidspension eller de midlertidige ydelser, sygedagpenge, a-dagpenge eller kontanthjælp.

UDEN BESKÆFTIGELSE FALDER LEVESTANDARDEN

Hvorvidt skadelidte nogenlunde har kunnet opretholde levestandarden, som de havde før ulykken, afhænger i høj grad af, om de har kunnet udnytte deres resterende erhvervsevne.

- 70 pct. af de skadelidte, som var i ordinær beskæftigelse på interviewtidspunktet i 2007, har nogenlunde kunnet opretholde levestandarden fra før ulykken efter deres egne udsagn. Blandt skadelidte, som var selvstændige i 2007, er andelen ca. 65 pct.
- Godt 50 pct. af de skadelidte, som i 2007 var ansat i fleksjob, har så nogenlunde kunnet opretholde levestandarden.
- Omkring 40 pct. af skadelidte, som i 2007 var førtidspensionister, var ledige eller hjemmegående mv., havde så nogenlunde kunnet opretholde hidtidig levestandard.

Bach, Henning Bjerregaard: Livet efter en ulykke – Arbejdsliv og forsørgelse efter en ulykke, som blev vurderet i Arbejdsskadestyrelsen. SFI 08:08. ISBN 978-87-7487-892-6. 120 sider. Pris 100,00 kr. inkl. moms.

ANBRAGTE BØRN BAGEST I KLASSEN

SFI har netop udgivet de to første delrapporter, som fokuserer på skoletilbuddet, når børn og unge bliver anbragt uden for hjemmet.

Den ene rapport "Anbragte børn i tal" giver fakta på anbragte børn og skolegang: 3500 børn og unge mellem 0-18 år blev i 2006 anbragt uden for hjemmet.

Omkring halvdelen af de anbragte er i den undervisningspligtige alder. De fleste af skolebørnene er i familiepleje. Før børnene blev flyttet væk fra hjemmet, gik de fleste i almindelige skole, og det fortsatte de med efter anbringelsen. Folkeskolen er altså rammen om hovedparten af de anbragte børns undervisning.

Men set over en bred kam har de anbragte børn det vanskeligere i skolen end almindelige børn. For en del af børnene kniber det med at følge med i undervisningen. Der er flere, der må gå en klasse om, og i forhold til hele årgangen i 2006 er der flere anbragte børn, der har problemer med at blive dygtige nok til at klare afgangsprøven i 9. klasse.

Den anden rapport "Fokus på skolegang ved visitation til anbringelse udenfor hjemmet" belyser forskellige instansers samarbejde omkring anbringelse af børn og unge og deres undervisning i fire kommuner. Den viser bl.a., at det er sværere at samarbejde om børnenes undervisning, hvis barnet er anbragt i en anden kommune.

Sagsbehandlere og psykologer efterlyser desuden mere opmærksomhed på skolegangen i anbringelses-sagerne. En gennemgang af de fire kommuners børne- og unge politik viser fx, at ingen nævner de anbragte børn og unges skolegang.

Rapporterne er de to første ud af fire delrapporter i projektet "Anbragte børns undervisning" bestilt af undervisningsministeriet.

OPBAKNING FRA VOKSNE GIVER UDSATTE BØRN ET BEDRE FRITIDSLIV

SFI har interviewet 27 udsatte børn om deres fritid. Børnene er enten i familiepleje, er på døgninstitution, på et opholdssted eller bor hjemme og har en støttekontaktperson.

De interviewede børn, som er mest tilfredse med deres fritidsliv kan samtidig fortælle om, at de er godt integreret i deres skole og nærmiljø, mens de børn som ikke har et aktivt fritidsliv mangler tilknytning til andre børn og voksne i deres nærmiljø. Nogle af de hjemmeboende børn mangler opbakning fra deres forældre til at skabe sig et godt fritidsliv, mens børn i plejefamilier og på institution bedre kan få hjælp til dette. Der findes dog også begrænsninger for fritidslivet for nogle af de anbragte børn. Nogle af børnene på døgninstitution har ikke selv valgt deres fritidsaktiviteter og ville hellere lave andre ting. Desuden kan anbringelse på en institution for nogle af børnene betyde, at de ikke bliver integreret i lokalmiljøet i deres fritidsliv, fordi det primært foregår på institutionen.

Især tre forhold giver de interviewede børn en god fritid: god opbakning fra deres forældre/plejeforældre/pædagoger, gode relationer til kammerater i nærmiljøet og gode relationer til klassekammerater og lærere, der tager hånd om evt. faglige problemer i skolen. De børn, der oplever kedsomhed og savner nære venner, har ofte problemer i skolen.

De aktiviteter, der styrker børnenes selvtillid, fremmer deres fysiske velvære eller giver nye venskaber, er særligt gode for børnene. Nogle børn nævner, at de lærer at styre deres temperament, så de ikke så let kommer op at toppes og slås med andre børn og voksne. De positive oplevelser kan også opstå, når den skemalagte hverdag bliver brudt for børn på døgninstitutioner, og der laves spontane aktiviteter, hvor både børn og voksne får en mulighed for at indgå i nye relationer.

SFI SKAL GÅ NYE VEJE MED VIDEN TIL PRAKSIS PÅ DET SOCIALE OMRÅDE

SFI har udsendt sin årsberetning for 2007. Den ser tilbage på en positiv afslutning af resultatkontrakten for 2004-07 og frem mod de nye udfordringer og mål. SFI skal gå nye veje for at overføre viden til de praktikere, der arbejder på de sociale områder – som socialrådgivere og beskæftigelseskonsulenter. SFI's nye forskningsprogram for 2008-11 er rettet mod 15 centrale policyområder inden for velfærdspolitikken. SFI skal blandt andet udbygge sin rolle som leverandør af viden til velfærd. Det vil sige den viden, politikerne træffer beslutninger ud fra, og den viden som er grundlag for forvaltningen af velfærdssamfundets mange tilbud og foranstaltninger. Herudover skal SFI have en stærkere rolle i forhold til undervisning og deltagelse i internationalt forskningssamarbejde.

Årsberetningen er ikke kun resultater og strategi. Du kan også læse artikler om:

- hvordan SFI arbejder med helbreds forskning
- sociale eksperimenter som middel til effektmåling
- overblik over forskningen
- at være ph.d.-forsker på SFI.

Marie Dam Mortensøn & Maja Natacha Neerbek: Fokus på skolegang ved visitation til anbringelse uden for hjemmet. SFI 08:15. ISBN 978-87-7487-900-8. 126 sider. Pris 125,00 kr. inkl. moms.

Dines Andersen: Anbragte børn i tal. Kvantitative analyser af data om børn, der er anbragt uden for hjemmet med fokus på skolegang. SFI 08:14. ISBN: 978-87-7487-889-5. 76 sider. Udkommer kun som net-publikation. Kan downloades på www.sfi.dk.

Bente Marianne Olsen & Karen Magrethe Dahl: Fritidsliv i børnehøjde. Beretninger fra udsatte børn. SFI – Det nationale forskningscenter for velfærd 08:06. ISBN 978-87-7487-890-2. 128 sider. Pris 125,00 kr. inkl. moms.

Årsberetningen kan fås ved henvendelse til SFI eller ses på www.sfi.dk.

SMÅKRIMINELLE UNGE FRA PROVINSEN KØRER SPIRITUS-KØRSEL

Over 7 procent af en hel årgang af danske mænd har fået en dom for spiritus-kørsel, inden de er fyldt 27 år. Det er især unge med korte uddannelser, der bor uden for hovedstadsområdet, der er i risikozonen. Mange af dem har i forvejen en kriminel løbebane. Alkohol er årsag til hvert femte trafikuheld og hvert fjerde trafikdrab i Danmark. Nu fastslår ny forskning fra SFI, at især unge mænd med sociale problemer fra provinsen er i risiko for at blive rodet ind i spiritus-kørsel.

Seniorforsker Mogens Christoffersen har kortlagt en hel årgang danske mænd født i 1966. Over 7 procent af dem – godt 3000 – fik en dom for at have kørt med spiritus i blodet, mens de var mellem 15 og 27 år. Omkring 150 af dem var under 18 år og kørte altså bil ulovligt. Dertil skal lægges alle dem, der ikke bliver taget for spirituskørsel. Samt dem, der mister livet ved trafikulykker med alkohol indblandet.

Der er en række karakteristika ved de unge, der har fået en spiritus-dom. Spirituskørsel hænger nemlig ofte sammen med anden risiko-adfærd. Overraskende mange af de unge er tidligere straffet for anden kriminalitet. De unge er også kendetegnet ved at have korte skoleuddannelser. Dem, der desuden har haft en dårlig opvækst med sociale problemer som fx vold i familien eller misbrugsproblemer, har en ekstra forhøjet risiko for en senere spiritus-dom. Det øger det tilsyneladende også risikoen for at blive dømt for spirituskørsel at bo i provinsen – udenfor hovedstadsområdet.

“Der er tale om en markant sammenhæng, og det handler sandsynligvis om, at de unge sætter sig fulde ind i bilen, fordi der er dårlige bus eller togforbindelser. Hvordan skal de ellers komme hjem efter en fest eller en bytur?” lyder det fra Mogens Nygaard Christoffersen.

Den videnskabelige artikel *“Risk factors for a first-time drink-driving conviction among young men”* er netop publiceret i det internationale tidsskrift *Journal of Substance Abuse Treatment*, Volume 34, Issue 4, June 2008.

NY PH.D.-AFHANDLING OM UNGES LIVSSTIL MED ALKOHOL

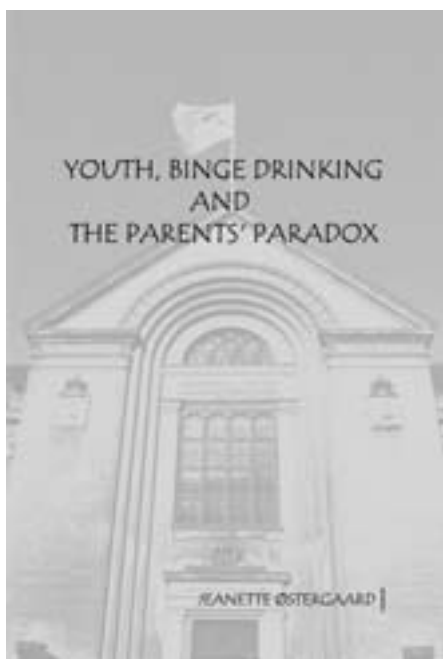
Forsker ved SFI, Jeanette Østergaard, har netop forsvaret sin Ph.d.-afhandling ‘Youth, Binge drinking and The Parents’ Paradox’. Afhandlingen fokuserer på danske unges intensive og hyppige brug af alkohol, også kaldet ‘binge drikning’. Fundamentet er en survey blandt 2000 tilfældigt udtrukket unge født i 1989 og en survey blandt de unges forældre. Ph.d.-en er den første danske undersøgelse, som systematisk kombinerer oplysninger fra 15-16-årige med oplysninger fra deres forældre vedrørende alkoholforbrug, alkoholholdninger, de unges eget fritids- og festliv, samt oplysninger fra forældrene om deres socioøkonomiske status.

Afhandlingen dokumenterer, hvordan de fleste 14-15-årige danske unge står over for at lære at blive ‘alkoholbrugere’. Denne læringsproces omfatter en periode, hvor de unge eksperimenterer med fuldskab, dvs. at miste kontrollen. Mange danske forældre støtter, at deres teenager eksperimenterer med grænserne for, hvor meget alkohol han/hun kan tåle. Derfor ender forældrene ofte utilsigtet med at acceptere den unges relativt omfattende alkoholforbrug og de risici, som dette forbrug medfører.

Unge hyppige og intensive alkoholforbrug er uløseligt knyttet til privatfester, som oftest holdes i private hjem, hvor forældrene holder sig i baggrunden eller slet ikke er til stede. Afhandlingen viser, at konsekvenserne af ikke at drikke alkohol er betydelige. Unge, som ikke ønsker at drikke alkohol står således over for at blive ekskluderet fra et betydningsfuldt fritids- og festliv og dermed fra at etablere et socialt netværk. Helt afgørende for, om en teenager er blandt de hyppige og intensive brugere af alkohol, er hvorvidt han/hun har et omfattende socialt netværk og kan karakteriseres som forbrugsorienteret.

Afhandlingen belyser, hvordan teenagerens forældre står i en paradoksal situation. Enten kan de risikere, at de ekskluderer deres teenager fra et betydningsfuldt fællesskab, hvis de vælger at sætte grænser for, hvor intensivt deres teenager skal deltage i denne flydende livsstil. Eller forældrene frygter, at deres teenager finder måder at omgå reglerne på og dermed underminerer hele grundlaget for den ideelle forældre-barn-relation.

Ph.d’en er skrevet på baggrund af et større dansk forskningsprojekt ‘Unge og Alkohol’ udført på Sociologisk Institut, KU og finansieret af Rockwool Fonden. Afhandlingen kan købes i Akademisk Boghandel.

NYE FORSKNINGSPROJEKTER

TRE PROJEKTER PÅ SFI FÅR STØTTE FRA FORSKNINGSRÅD

Forskningsrådet for Samfund og Erhverv har bevilget 6,8 mio. kr. til tre forskningsprojekter på SFI. Et SFI-forskerteam under ledelse af seniorforsker Mai Heide Ottosen har fået bevilget 3 mio. kr. til et projekt om *pardannelse og fertilitet*. Forskningsassistent Tea Torbenfeldt Bengtsson har fået bevilget 2,1 mio. kr. til et ph.d.-projekt om *unges hverdagsliv og livsbetingelser på og uden for de lukkede institutioner*. Og forsker Anika Liversage har fået bevilget 1,6 mio. kr. til et post.doc.-projekt om *samspejlet mellem køn og nationalt tilhørsforhold, når et ægteskab på tværs af grænser ender med en skilsmisse*.

EN NATIONAL BØRNERAPPORT

Der eksisterer allerede i dag en del undersøgelser og statistik om, hvordan danske børn har det. Men der findes ikke en national undersøgelse, der med jævne mellemrum belyser alle børn og unges velfærd og trivsel. Nu er det første spadestik taget til, at Danmark vil få en børnerapport hver fjerde år: Bikubenfonden har givet seniorforsker Mai Heide Ottosen fra SFI godt 8,5 millioner kroner til projektet, der foreløbigt løber over tre år.

Under overskriften "Børn og Unge i Danmark" skal en gruppe forskere belyse de 0-19-åriges velfærd på en række centrale dimensioner. Det er blandt andet, hvordan det går i skolen, barnets forhold til familie og kammerater og emner som helbred og sikkerhed. De spørgsmål, der skal bruges inden for hvert område, skal kunne anvendes gennem en længere årrække, så det bliver muligt at følge børnene udvikling.

"Børn og Unge i Danmark" skal også have et særligt fokus på socialt udsatte børn, og derfor vil der også blive set nærmere på faktorer som forældres arbejdsløshed eller anbringelse uden for hjemmet, som påvirker børns trivsel. Resultaterne fra undersøgelsen skal bruges til at sætte konkrete sociale projekter i gang.

Dataindsamlingen vil bestå af nye spørgeskemaer, samtidig med at der vil blive trukket på eksisterende registre som for eksempel Danmarks Statistiks Børnedatabase. Det er meningen, at rapporten skal kunne læses og bruges af praktikere, og den skal udkomme i stort oplag.

NYT OM NAVNE

JØRGEN SØNDERGAARD UDPEGET TIL PÆDAGOGISK OVERVISMAND

Undervisningsminister Bertel Haarder har udpeget SFIs direktør Jørgen Søndergaard til formand for formandskabet for det nyoprettede Råd for Evaluering og Kvalitetsudvikling af Folkeskolen, i daglig tale Skolerådet. Rådet består af et formandskab af eksperter og et plenum af repræsentanter for interesseorganisationerne omkring skolen. Forbilledet er Det økonomiske Råd, og meningen er, at formandskabet, der er den uafhængige del af rådet, skal fremlægge den analyse og de anbefalinger om en eller anden problemstilling, som der er fagligt belæg for at fremlægge. Derefter kan interesseorganisationerne så knytte synspunkter og kommentarer hertil, og det hele afleveres til ministeren. Rådet har også bevillinger til at iværksætte forskning.

ANNE-DORTHE HESTBÆK NY AFDELINGSLEDER PÅ SFI

Anne-Dorthe Hestbæk er den 1. maj tiltrådt som leder af afdelingen for Børn og Familie på SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd. Hun har som seniorforsker på SFI bl.a. haft ansvaret for Børneforløbsundersøgelsen. Bortset fra et par år i det private erhvervsliv i konsulentfirmaet Advice Analyse A/S, har hun været knyttet til SFI siden 1990. Modtager af Helsefondens Forskerpris i 2006. Anne-Dorthe Hestbæk er 47 år og kandidat i statskundskab fra Københavns Universitet 1990.

